

Danekræ et dansk fænomen

Av Peder Flansmose. Foto: Trond Lindseth.

I sommeren 1985 modtog Fur Museum et postkort fra en tysk turist der havde besøgt øen tidligere på året.

Kortet var et luftfoto (billedet under) af molerklinten hvor der var tegnet en lille sort cirkel på. I teksten forklarede han at der var nedgravet en cementsten med et stort fossil af en fisk hvor cirklen var sat.

Blokken blev hurtigt fundet og man kunne konstatere at det var et meget unikt fund tyskeren havde gjort. Fossiliet var den forreste del af en op til 2 meter lang primitiv benfisk, hvoraf man tidligere kun havde fundet små fragmenter.

Der var dog et stort men ved det, for det bedste stykke, den med den bedste del af skelettet var nu i Tyskland, udført på fuldt lovlig vis.

Blokken slik den idag er udstilt på Fur museum.

Alligevel kunne man i pressen og blandt danske naturforskere spore en hvis bitterhed over at så unikt et fund fra den danske natur nu befandt sig hos en tysk amatør-samler.

Hele den historie satte skub i Folketinget med henblik på en revision af Museumsloven, så 1. januar 1990 så Danekræ-loven dagens lys.

Danmark har siden 1683 haft en lov om Danefæ, et gammelt dansk ord for "Herreløst gods", det nævnes første gang i Christian den Femtes Danske Lov, men allerede så tidlig som 1241 står der skrevet at alt herreløst gods, nedgravede skatte og ædle metaller, tilhørte kongen.

Denne lov omfatter bl.a. ædle metaller, så som guld og sølv, forarbejdet rav, ornamenterede genstande samt meget unikke og bevaringsværdige genstande fra vores fortid.

Disse fund har altid været omfattet af en dusør til finderens, som en erstatning for at fundet skal afleveres til museet.

Det var med denne lov i tankerne man besluttede at lave en lov om Danekræ, men hvad er et Danekræ egentlig. I den reviderede lov af 1989 står der: "Danekræ er jordfundne naturhistoriske genstande af enestående videnskabelig eller udstillingsmæssig værdi."

Hvad vil det så sige?

Mange samler sten, mineraler og fossiler, enten til en samling, eller som noget specielt til at stå på kaminhylden.

Det kan være svært at definere hvad det lige er der gør et fund til Danekræ, men de følgende genstande kan forventes at være omfattet af loven:

1. Sjældne eller meget velbevarede fossiler (forstenede dyr og planter).
2. Sjældne dyreskeletter eller dele heraf fra istiden og tiden herefter.
3. Mineraler og bjergarter med sjælden sammensætning eller forekomstmåde.
4. Krystaller af usædvanlig størrelse eller form.

Hertil kommer, at meteoritter altid er Danekræ. Derudover skal genstandene være af dansk oprindelse eller ført hertil uden menneskets hjælp, f.eks. af istidens gletsjere.

Hvad gør man så hvis man tror man har fundet et stykke der kan være Danekræ?

Det første er, at man ikke selv må begynde at præparere på fundet, det skal overlades til eksperterne.

Dernæst tages der kontakt til et af de naturhistoriske museer vi har i Danmark, enten ved personligt at aflevere sit fund, eller ved at sende det dertil.

Her vil den første bedømmelse finde sted. Bedømmes den som muligt Danekræ vil man modtage en kvittering for fundet der indeholder en kort beskrivelse af fundet, gerne med billede eller skitse.

Herefter overdrages fundet til Danekræ-udvalget, et udvalg af eksperter inden for området. De vil vurdere fundet og, hvis det erklæres for Danekræ, fastsætte størrelsen på

dusøren til finderens. Fund som forkastes, sendes altid retur til finderens.

Siden lovens start i 1990, er der indleveret over 600 fund der er blevet erklæret for Danekræ. Hovedparten af disse fund er fra molerområderne på Mors og Fur. Mors er rigt præsenteret, og er ikke mindst blevet kendt for de 2 fantastiske fund af skildpadder der er gjort på stedet. Også Trelde Næs ved Fredericia og fund fra kalken på Møn, Stevns og i Fakse er at finde på listen.

Bornholm, det eneste sted i Danmark med fast fjeld, er især blevet kendt for de unikke dinosaurfund der er gjort på øen. Med oprettelse af loven er de danske samlinger blevet beriget med mange fine ting, der er med til at kortlægge vort lands oprindelse og spændende dyre- og planteliv fra dengang verden så helt anderledes ud.

Vi kan kun takke tyskeren for, at han den sommerdag i 1985, sendte postkortet til Fur Museum. Det er ham til ære at der endelig kom gang i loven der skal være med til at beskytte vores unikke oprindelsehistorie.

"Luffe" er en ca. 11 cm lang babyskildpadder. Det er lederen af Moler Museet, Henrik Madsen, der i starten af 2008 fandt den sten der senere skulle vise sig at indeholde den lille skildpadder. Luffe har fået sit officielle danekrænummer 567.